

Σχέδιο Ενισχύσεων Ήσσονος Σημασίας για Αντιμετώπιση Προβλημάτων Αρδευτικών Τμημάτων

1. Εισαγωγή

Τα Αρδευτικά Τμήματα ιδρύθηκαν και λειτουργούν σύμφωνα με τον περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμο (Κεφ. 342) και τυγχάνουν διαχείρισης σύμφωνα με Κανονισμούς, υπό την ευθύνη Αρδευτικής Επιτροπής, της οποίας προεδρεύει ο οικείος Έπαρχος. Τα περισσότερα Αρδευτικά Τμήματα ιδρύθηκαν την περίοδο 1960 – 1980, με την κατασκευή πηγών νερού (γεωτρήσεων, έργων εκτροπής και υδατοδεξαμενών) και τη δημιουργία έργων μεταφοράς νερού και αρδευτικών δικτύων. Τα έργα χρηματοδοτήθηκαν κατά το 1/3 από τις Αρδευτικές Επιτροπές, οι οποίες εξασφάλισαν δάνεια από τους Δανειστικούς Επιτρόπους ή από Συνεργατικά Πιστωτικά Ιδρύματα και κατά 2/3 με συνεισφορά του Κράτους. Υπάρχουν, επίσης, μερικά Αρδευτικά Τμήματα που εμπίπτουν στις περιοχές των Κυβερνητικών Υδατικών Έργων (ΚΥΕ) και εξυπηρετούνται από αυτά, με νερό που παρέχεται στις κεφαλές των δικτύων τους.

Παλαιότερα, το Κράτος συνείσφερε στη συντήρηση των δικτύων των Αρδευτικών Τμημάτων με τεχνική συνεισφορά και έργα που αναλάμβανε το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος με κρατική δαπάνη. Μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η συνεισφορά αυτή θεωρήθηκε παράνομη κρατική ενίσχυση και η βοήθεια του ΤΑΥ προς τα Αρδευτικά Τμήματα τερματίστηκε το 2007, οπότε έληξε και η περίοδος προσαρμογής.

Σύμφωνα με γνωμάτευση του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, η μόνη δυνατή νόμιμη οικονομική βοήθεια από το Κράτος προς τα Αρδευτικά Τμήματα είναι η ενίσχυση με βάση τον κανόνα ήσσονος σημασίας (de minimis) ή η επενδυτική ενίσχυση για βελτίωση της υποδομής, με ένταση ενίσχυσης έως 60% της επιλέξιμης δαπάνης. Εναλλακτικά Αρδευτικό Τμήμα δύναται να μετατραπεί σε ΚΥΕ, με ταυτόχρονη ανάληψη από το Κράτος των οικονομικών υποχρεώσεων του παρελθόντος και των δικαιωμάτων που προκύπτουν από το έργο αυτό.

Σήμερα, έχουν πολλαπλασιαστεί τα προβλήματα των Αρδευτικών Τμημάτων, αφού τα περισσότερα αδυνατούν να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους (αποπληρωμή των δανείων τους ή λειτουργικά έξοδα, όπως π.χ. ψηλό κόστος άντλησης). Επίσης, όλα σχεδόν τα Αρδευτικά Τμήματα αντιμετωπίζουν λειτουργικά και τεχνικά προβλήματα, λόγω του ότι οι Διαχειριστικές Επιτροπές τους δεν διαθέτουν τεχνογνωσία ή οικονομικούς πόρους για την αντιμετώπιση τους. Αποτέλεσμα είναι, μεταξύ άλλων, η προβληματική λειτουργία των υδατικών υποδομών, οι μεγάλες ποσότητες ατιμολόγητου νερού και η δημιουργία μεγάλων απωλειών νερού στα δίκτυα τους.

Για επίλυση του θέματος, το Υπουργικό Συμβούλιο με την Απόφαση του με αρ. 87.164, ημερομηνίας 27/03/2019, υιοθέτησε πολιτική σχετικά με τη συνολική αντιμετώπιση των

προβλημάτων των Αρδευτικών Τμημάτων. Στην πολιτική, περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, μέτρο για την παροχή χορηγίας ήσσοнос σημασίας, για εξασφάλιση τεχνικής βοήθειας, είτε από το ίδιο το ΤΑΥ είτε από τον ιδιωτικό τομέα, προς διόρθωση βλαβών ή διευθέτηση οφειλών Αρδευτικών Τμημάτων για λειτουργικές ή άλλες δαπάνες.

2. Σκοπός του Σχεδίου

Το Σχέδιο Ενισχύσεων Ήσσοнос Σημασίας για Αντιμετώπιση Προβλημάτων Αρδευτικών Τμημάτων αποσκοπεί στην παροχή χορηγίας ήσσοнос σημασίας (de minimis) σε Αρδευτικά Τμήματα για αντιμετώπιση των προβλημάτων που παρουσιάζονται πιο πάνω.

Τα οφέλη που θα προκύψουν εστιάζονται στην ενίσχυση της ορθολογικής διαχείρισης των υδατικών πόρων, με σημαντική μείωση των απωλειών και του ατιμολόγητου νερού και παράλληλη βελτίωση των οικονομικών των Αρδευτικών Τμημάτων.

3. Νομική Βάση

Κανονισμός (ΕΕ) 2019/316 της Επιτροπής της 21^{ης} Φεβρουαρίου 2019 για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1408/2013 σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις ενισχύσεις ήσσοнос σημασίας («de minimis») στον γεωργικό τομέα, η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 87.164, ημερομηνίας 27/03/2019, καθώς και η έγκριση του παρόντος Σχεδίου από τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων και το Υπουργικό Συμβούλιο.

4. Αρμόδια Αρχή

«Αρμόδια Αρχή» για την εφαρμογή του παρόντος Σχεδίου είναι το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

«Αρμόδια Επιτροπή» είναι η Επιτροπή που έχει συσταθεί με την Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με αρ. 87.164, ημερομηνίας 27/03/2019, και στην οποία συμμετέχουν το Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, το ΤΑΥ, το Τμήμα Γεωργίας του ίδιου Υπουργείου, το Υπουργείο Οικονομικών και το Γενικό Λογιστήριο. Αρμοδιότητα της Επιτροπής είναι να εξετάζει και να εγκρίνει τις αιτήσεις για παροχή χορηγίας ήσσοнос σημασίας (de minimis) σε Αρδευτικά Τμήματα, σύμφωνα με την Ενότητα 8 του παρόντος Σχεδίου.

5. Δικαιούχοι

Δικαιούχο για λήψη της χορηγίας ήσσοнос σημασίας είναι οποιοδήποτε Αρδευτικό Τμήμα που συστάθηκε, βάσει των διατάξεων του περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμου (Κεφ. 342). Το ποσό της χορηγίας που θα παραχωρείται ανά Αρδευτικό Τμήμα, θα χρεώνεται ως ενίσχυση ήσσοнос σημασίας σε γεωργούς μέλη του Αρδευτικού Τμήματος που ενδιαφέρονται να λάβουν μέρος στο παρόν Σχέδιο, είτε ισόποσα, είτε θα κατανέμεται ανάλογα με το υπολειπόμενο ποσό

ενίσχυσης που αναλογεί σε ένα γεωργό μέλος Αρδευτικού Τμήματος, μετά από συνεννόηση της Αρμόδιας Αρχής με το Τμήμα Γεωργίας, σύμφωνα με την Ενότητα 9(β).

Σημειώνεται ότι, οι γεωργοί μέλη Αρδευτικού Τμήματος αποτελούν ενιαίες επιχειρήσεις, ήτοι φορείς, οι οποίοι ασκούν οικονομική δραστηριότητα και για να τους κατανεμηθεί ενίσχυση ήσσοнос σημασίας θα πρέπει να δραστηριοποιούνται σε διαφορετικούς γεωργικούς κλήρους, όπως αναφέρεται στην Ενότητα 9 του παρόντος Σχεδίου.

6. Ορισμός Αρδευτικού Τμήματος και Αρδευτικής Επιτροπής

«Αρδευτικό Τμήμα» σημαίνει αρδευτικό τμήμα που συστάθηκε από τους γαιοκτήμονες σε χωριό ή ενορία χωριού ή ομάδα χωριών βάσει των διατάξεων του περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμου (Κεφ. 342), που λειτουργεί εντός τέτοιου χωριού ή ενορίας ή ομάδας χωριού, το οποίο είναι οργανισμός κοινής ωφελείας με εξουσία να αποκτά, να κατέχει και να διαθέτει ιδιοκτησία, να συνάπτει συμβόλαια και να ενάγει και ενάγεται, μέσω του Ταμία της αντίστοιχης Αρδευτικής Επιτροπής.

«Αρδευτική Επιτροπή» σημαίνει την επιτροπεία που συστάθηκε, βάσει των διατάξεων του περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμου (Κεφ. 342) ή με σχετικό Διάταγμα από το Υπουργικό Συμβούλιο (σύμφωνα με το άρθρο 31 του περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμου (Κεφ. 342)), για να ενεργεί στο Αρδευτικό Τμήμα για το οποίο έχει συσταθεί και περιλαμβάνει κάθε πρόσωπο που διορίζεται, δυνάμει των διατάξεων του Νόμου, για να ασκεί τις λειτουργίες της επιτροπείας. Οι αρμοδιότητες της Αρδευτικής Επιτροπής ορίζονται στο άρθρο 13 του περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμου (Κεφ. 342).

Βάσει του άρθρου 10(8) του περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμου (Κεφ. 342), ο Έπαρχος της επαρχίας, εντός της οποίας έχει ιδρυθεί το Αρδευτικό Τμήμα, είναι ο Πρόεδρος της Αρδευτικής Επιτροπής.

7. Επιλέξιμη Δαπάνη και Οικονομική Ενίσχυση

Οι Επιλέξιμες Δαπάνες για τη λήψη χορηγίας ήσσοнос σημασίας, με βάση το παρόν Σχέδιο, αφορούν: α) στην παροχή τεχνικής βοήθειας προς διόρθωση βλαβών ή/και β) στη διευθέτηση οφειλών του ΑΤ για λειτουργικές ή άλλες δαπάνες.

α) Παροχή Τεχνικής Βοήθειας:

Η τεχνική βοήθεια δύναται να παρέχεται είτε από το ΤΑΥ, είτε από τον ιδιωτικό τομέα με αγορά υπηρεσιών από το ΑΤ, και περιλαμβάνει τις ακόλουθες επιλέξιμες δαπάνες:

- Επιδιόρθωση υποδομής / αντικατάσταση δικτύων, μετά από φυσική φθορά, ζημιές, θεομηνία ή πυρκαγιά.
- Συντήρηση και λειτουργία υποδομής.

β) Διευθέτηση Οφειλών Αρδευτικών Τμημάτων:

Σε ό,τι αφορά τη διευθέτηση οφειλών των ΑΤ, στις επιλέξιμες δαπάνες περιλαμβάνονται, οι ακόλουθες:

- Διευθέτηση οφειλών σε Δανειστικούς Επιτρόπους ή Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα.
- Διευθέτηση οφειλών για λειτουργικές δαπάνες, εξαιρουμένων τυχόν οφειλών προς το ΤΑΥ από την κατανάλωση νερού.

8. Διαδικασία Υποβολής και Εξέτασης Αιτήσεων

(α) Τα Αρδευτικά Τμήματα που ενδιαφέρονται για συμμετοχή στο παρόν Σχέδιο θα πρέπει να υποβάλλουν στην Αρμόδια Αρχή αίτηση στον τύπο που επισυνάπτεται ως **Παράρτημα Ι**, το αργότερο μέχρι την 31^η Οκτωβρίου εκάστου έτους. Για το 2020, η αίτηση θα πρέπει να υποβληθεί το αργότερο μέχρι την 30^η Ιουνίου 2020. Η αίτηση θα πρέπει να υπογράφεται από τον οικείο Έπαρχο και από τον Ταμία της Αρδευτικής Επιτροπής και να συνοδεύεται από τα ακόλουθα έγγραφα:

(i) Κατάλογος με τα ονόματα και τις διευθύνσεις των Μελών του Αρδευτικού Τμήματος, σύμφωνα με το άρθρο 15 του περί Αρδευτικών Τμημάτων (Χωριά) Νόμου (Κεφ. 342). Στον Κατάλογο θα πρέπει να περιλαμβάνονται και οι πληροφορίες των τεμαχίων (Φύλλο, Σχέδιο, Αριθμός Τεμαχίου) στα οποία δραστηριοποιείται το κάθε Μέλος του Αρδευτικού Τμήματος.

(ii) Συμπληρωμένες και υπογεγραμμένες Γραπτές Δηλώσεις (**Παράρτημα ΙΙ**), σύμφωνα με την παράγραφο 1 του Κανονισμού 3 των περί Ελέγχου των Κρατικών Ενισχύσεων (Ενισχύσεις Ήσσοнос Σημασίας) Κανονισμών του 2009 και 2012 από τους γεωργούς μέλη των Αρδευτικών Τμημάτων (ενιαίες επιχειρήσεις), που αποδέχονται να συμμετέχουν στο Σχέδιο και στους οποίους θα λογιστεί το ποσό της χορηγίας.

(iii) Τελευταίες Ελεγμένες Οικονομικές Καταστάσεις του Αρδευτικού Τμήματος καθώς και Προβλέψεις Εσόδων και Δαπανών του Αρδευτικού Τμήματος για το/α έτος/η που αφορά η χορηγία, σε περίπτωση χρηματοοικονομικής ενίσχυσης άνω των €20.000 ετησίως για κάλυψη λειτουργικών δαπανών.

(iv) Σε ό,τι αφορά την παροχή τεχνικής βοήθειας και σε περίπτωση που έχουν ολοκληρωθεί οι εργασίες, αποδεικτικά στοιχεία (έγγραφα ανάθεσης υπηρεσιών / εργασιών, τιμολογίων ή αποδείξεων, ανάλογα με την περίπτωση).

(v) Σε ό,τι αφορά την παροχή τεχνικής βοήθειας και σε περίπτωση που απαιτείται παροχή προκαταβολής, Συμβόλαιο Εκτέλεσης μεταξύ του Αρδευτικού Τμήματος και Ιδιώτη Εργολάβου, καθώς και σχετική εγγυητική επιστολή.

(β) Η Αρμόδια Αρχή θα αξιολογεί τα αιτήματα που υποβάλλονται από τα ενδιαφερόμενα Αρδευτικά Τμήματα, θα τα κατατάσσει σε προτεραιότητα λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τη σοβαρότητα του προβλήματος που αντιμετωπίζει το Αρδευτικό Τμήμα, το ύψος της

απαιτούμενης δαπάνης, καθώς και τον χρόνο υποβολής του αιτήματος και θα υποβάλλει σχετικές εισηγήσεις στην Αρμόδια Επιτροπή για έγκριση, εφόσον διενεργηθεί ο απαραίτητος έλεγχος από τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων για σκοπούς τήρησης του εθνικού σωρευτικού ποσού στον τομέα της γεωργίας για την Κύπρο, σε περίοδο τριών οικονομικών ετών, σύμφωνα με την Ενότητα 9(γ).

(γ) Η Αρμόδια Επιτροπή θα εξετάζει τις εισηγήσεις της Αρμόδιας Αρχής το αργότερο μέχρι την 31^η Δεκεμβρίου εκάστου έτους και θα εγκρίνει κατάλογο με τα Αρδευτικά Τμήματα που θα λάβουν χορηγία ήσσονος σημασίας εντός του επόμενου έτους.

9. Ανώτατα Ποσά Ενισχύσεων

(α) Σύμφωνα με το παρόν Σχέδιο, το ανώτατο ποσό που δύναται να παραχωρείται ως ενίσχυση ήσσονος σημασίας ανέρχεται στις **€50.000 ανά Αρδευτικό Τμήμα, ανά έτος**, ενώ το συνολικό ποσό που θα παραχωρείται για όλα τα Αρδευτικά Τμήματα δεν θα υπερβαίνει τις **€200.000 ανά έτος**. Στις περιπτώσεις όπου απαιτούνται μεγαλύτερα ποσά, θα υποβάλλεται σχετική Πρόταση στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση, με τη σύμφωνη γνώμη της Αρμόδιας Επιτροπής.

(β) Νοείται ότι, το ύψος της συνολικής ενίσχυσης ήσσονος σημασίας που θα αναλογεί σε ένα γεωργό μέλος Αρδευτικού Τμήματος δεν θα υπερβαίνει το ποσό των **€20.000**, κατά τη διάρκεια οποιασδήποτε περιόδου τριών ετών, σύμφωνα με τον Κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 2019/316. Σημειώνεται ότι το ύψος του ποσού των €20.000 αφορά στο σύνολο των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που έλαβε ένας γεωργός στην Κυπριακή Δημοκρατία, από οποιαδήποτε αρμόδια αρχή και για οποιοδήποτε λόγο. Επισημαίνεται, επίσης, ότι οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας θα χορηγούνται ανά ενιαία επιχείρηση του τομέα παραγωγής γεωργικών προϊόντων. Για παράδειγμα, μια οικογένεια, ή μέλη της οποίας δραστηριοποιούνται από κοινού στους ίδιους γεωργικούς κλήρους, θα λογίζονται ως ενιαία επιχείρηση. Παράλληλα, εάν ένας γεωργός δραστηριοποιείται στο πλαίσιο περισσότερων Αρδευτικών Έργων, οι ενισχύσεις που θα λαμβάνει από τα εν λόγω Αρδευτικά Τμήματα θα συνυπολογίζονται.

(γ) Σημειώνεται περαιτέρω, ότι υφίσταται ανώτατο εθνικό σωρευτικό ποσό ανά κράτος μέλος σε περίοδο τριών οικονομικών ετών, για το οποίο τηρείται Μητρώο στο Γραφείο του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων.

(δ) Η τήρηση των διατάξεων της παραγράφου 9(β) θα ελέγχεται από το Τμήμα Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ενώ η τήρηση των διατάξεων της παραγράφου 9(γ) θα ελέγχεται από τον Έφορο Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων και σε περίπτωση μη συμμόρφωσης θα ενημερώνουν ανάλογα την Αρμόδια Αρχή.

10. Προϋπολογισμός

Τα ποσά θα διατίθενται από τον Προϋπολογισμό του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων.

11. Διαδικασία Χορήγησης

α) Παροχή Τεχνικής Βοήθειας:

Σε ό,τι αφορά την παροχή τεχνικής βοήθειας, αυτή θα δύναται να παρέχεται είτε από το ΤΑΥ, είτε από τον ιδιωτικό τομέα με αγορά υπηρεσιών από το Αρδευτικό Τμήμα. Η καταβολή των πληρωμών της ενίσχυσης θα πραγματοποιείται μετά την ολοκλήρωση των σχετικών εργασιών, με την προσκόμιση των αποδεικτικών στοιχείων (εγγράφων ανάθεσης υπηρεσιών/εργασιών, τιμολογίων ή αποδείξεων ανάλογα με την περίπτωση) και αφού γίνει ο αναγκαίος επιτόπιος έλεγχος από το ΤΑΥ, με σκοπό τη διαπίστωση ότι οι εργασίες έχουν ολοκληρωθεί σύμφωνα με τις ανάγκες που περιλαμβάνονται στην αίτηση. Σε περίπτωση αγοράς υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα, θα είναι δυνατή η παροχή προκαταβολής, κατόπιν έγκρισης από την αρμόδια Επιτροπή κατά την αξιολόγηση των αιτήσεων. Νοείται ότι η παροχή της προκαταβολής θα γίνεται με την προσκόμιση του συμβολαίου εκτέλεσης μεταξύ του Αρδευτικού Τμήματος και του ιδιώτη εργολάβου και αφού υποβληθεί η σχετική εγγυητική επιστολή.

β) Διευθέτηση Οφειλών Αρδευτικών Τμημάτων:

Σε ό,τι αφορά τη διευθέτηση οφειλών των Αρδευτικών Τμημάτων, εξαιρουμένων τυχόν οφειλών προς το ΤΑΥ από την κατανάλωση νερού, η ενίσχυση θα καταβάλλεται απευθείας στους Δανειστικούς Επιτρόπους / Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα / Οργανισμούς Κοινής Ωφελείας στους οποίους διατηρούνται οι σχετικές οφειλές.

12. Δικαίωμα Ανάκτησης

Σε περίπτωση που διαπιστωθεί ότι το δικαιούχο Αρδευτικό Τμήμα δεν έχει τηρήσει τις πρόνοιες του παρόντος Σχεδίου, το εν λόγω Αρδευτικό Τμήμα οφείλει να επιστρέψει τα ποσά που του χορηγήθηκαν και παράλληλα διακόπτεται η συμμετοχή του στο Σχέδιο.

13. Ενημέρωση Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων και Τμήματος Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος

Η Αρμόδια Αρχή θα τηρεί οποιεσδήποτε υποχρεώσεις προκύπτουν για ενημέρωση του Εφόρου Ελέγχου Κρατικών Ενισχύσεων, καθώς και του Τμήματος Γεωργίας του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος.

14. Διάρκεια Σχεδίου

Το Σχέδιο θα εφαρμόζεται από την ημερομηνία έγκρισής του από το Υπουργικό Συμβούλιο, μέχρις ότου αποφασιστεί η τυχόν διακοπή του, με νεότερη Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου.

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

Μάρτιος 2020